

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИЗВИСКЬ СЕЛА ЛИХАЧІВКА КОТЕЛЕВСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

STRUCTURAL AND SEMANTIC CHARACTERISTICS OF THE NICKNAMES OF THE VILLAGE OF LYKHACHIVKA, KOTELEVSKYI DISTRICT, POLTAVA REGION

Мокляк О.І.,

orcid.org/0000-0003-1883-1593

кандидат філологічних наук,

викладач кафедри загального і слов'янського мовознавства та іноземних мов
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

У статті з'ясовано структурно-семантичні особливості вуличних прізвиськ жителів села Лихачівка Котелевського району Полтавської області. Вибір регіону детермінований своєрідною місцевою антропонімією: домінуванням прізвиськ як ідентифікаторів особи в усному дискурсі, що зумовлено наявністю значної кількості тезок. У досліджуваному селі послуговуються індивідуальними, родичівськими (андронімами, гінеконімами, патронімами, метронімами, пропатронімами, прометронімами), сімейно-родовими й колективно-територіальними іменуваннями. Здійснено класифікацію індивідуальних прізвиськ, в яких тісно переплелася лінгвальна й екстралінгвальна інформативність, за мотивами номінації, виокремлено такі семантичні групи: прізвиська, що вказують на зовнішні ознаки носія; прізвиська, що вказують на особливості поведінки, характер носія; прізвиська, пов'язані з певним випадком із життя, вчинками носія; прізвиська, що відображають особливості мовлення носія; прізвиська, пов'язані з діяльністю носія; прізвиська, що транспонувалися з сімейно-інтимної сфери; прізвиська, утворені за місцем проживання; прізвиська з утраченою мотивацією, причину їх появи респонденти не змогли пригадати; відантропонімі прізвиська (відіменні, відпрізвисьцеві). Найбільш поширеними з-поміж індивідуальних іменувань є одиниці, що характеризують зовнішність, вдачу номінованого, оскільки саме ці ознаки передовсім привертають увагу оточення. Переважають індивідуальні прізвиська з негативною конотацією, однак вони передають не агресію, а добродушну іронію, легку насмішку. Значний пласт становлять гінесонімічні й сімейно-родові номінації, більшість з яких – емоційно нейтральні. Аналіз структурних особливостей прізвиськ засвідчив, що індивідуальні номени вживаються переважно як монолексеми, родичівські, сімейно-родові (якщо вказують на конкретного представника роду) – як двочленна антропоформула (ім'я + прізвисько). Визначено, що основними способами творення прізвиськ є лексико-семантичний і морфологічний (зокрема його різновид – суфіксація). У розвідці схарактеризовано словотвірну будову суфіксальних похідних, виявлено продуктивність окремих словотвірних формантів.

Ключові слова: антропоніміка, неофіційна антропонімія, прізвиська, мотиви номінації, індивідуальні іменування, родичівські прізвиська, сімейно-родові прізвиська.

The article clarifies the structural and semantic features of street nicknames of residents of the village of Lykhachivka, Kotelevskiy district, Poltava region. The choice of region is determined by a peculiar local anthroponymic situation: the dominance of nicknames as identifiers of a person in oral discourse, due to the presence of a significant number of namesakes. In the study area, individual, relative (andronyms, gyneconyms, patronymics, metronyms, propatronymics, prometronyms), family-collective and collective-territorial names are used. The ranking of individual nicknames, in which linguistic and extralingual informativeness are closely intertwined, is carried out, based on the nomination, the following semantic groups are distinguished: nicknames that indicate the external features of the bearer; nicknames that indicate the characteristics of behavior, the nature of the carrier; nicknames associated with a particular case in life, the actions of the bearer; nicknames that reflect the peculiarities of the carrier's speech; nicknames associated with the activities of the carrier; nicknames transposed from the family-intimate sphere; nicknames formed from the place of residence; unmotivated nicknames, the reason for which the respondents could not remember; from anthroponymic nicknames (nominative, surname). The most common names among the individual ones are the units that characterize the appearance, character traits of the nominee, because these are these features primarily attract the attention of others. Individual nicknames with a negative connotation predominate, but they do not express pronounced aggression, but are a manifestation of irony, light ridicule. A significant layer consists of Guinness and family nominations, most of which are emotionally neutral. The analysis of structural features of nicknames showed that individual nouns are used mainly as monolexemes, kinship, family and genus (if they indicate a specific member of the genus) – as a two-member anthropoformula (name + nickname). It is determined that the main ways of creating nicknames are lexical-semantic and morphological (in particular its variety – suffix). The word-forming structure of suffix derivatives is characterized in the exploration, the productivity of separate word-forming forms is determined.

Key words: anthroponymy, informal anthroponymy, nicknames, motives of nomination, individual naming, relative nicknames, family and genus nicknames.

Постановка проблеми. У багатьох українських селах прізвиська, імена, імена по батькові як ідентифікатори особи використовуються лише за умов офіційної комунікації, для письмової фіксації. У живому розмовному мовленні для іденти-

фікації односельців послуговуються переважно вуличними прізвиськами, що детерміновано станом антропонімії в невеликому, порівняно закритому колективі сільської місцевості – наявністю багатьох осіб з однаковими іменами та прізви-

щами. «Українське село, – писав у автобіографічній повісті В. Минко, – вигадливе на прізвиська. Причепить кличку – і носи на здоров'я усе життя» [1, с. 32]. Розвій фантазії мешканців села є безмежним, дотепні, яскраві номінації стають особливими розпізнавальними знаками носіїв. Такі номінації не лише диференціюють, а й влучно характеризують номінованих. Хоча розглядувані одиниці й належать до периферії антропонімного субполя, важливість їх дослідження не підлягає сумніву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прізвиська викликають особливий науковий інтерес у вчених-ономастів завдяки своїй інформативності, різноплановості. Напрацювання українських мовознавців (В. Охримович, М. Сумцов, І. Сухомлин, М. Худаш, П. Чучка та ін.), а також дослідників інших слов'янських мов (Є. Даніліна, О. Селищев, О. Суперанська, М. Biolik, A. Cieślíkowa та ін.) стали основою для подальших наукових розвідок, присвячених цьому багатому, яскравому класу антропонімів. У вітчизняній ономастиці активно розвиваються студіювання прізвиськ різних регіонів України, зокрема проаналізовано неофіційні номінації Донеччини (О. Антонюк [2]), Луганщини (Н. Федотова [3]), Нижньої Наддніпряни (В. Чабаненко [4]), Західного Полісся (Н. Шульська [5]), Гуцульщини (Б. Близнюк, М. Будз [6], М. Лесюк [7]), Бойківщини (Г. Бучко, Д. Бучко [8]), Львівщини (М. Наливайко [9]), Закарпаття (П. Чучка [10]) та ін. Прізвиська Полтавщини вивчали Л. Кравченко [11], М. Тимінський [12], однак поза увагою науковців залишилися вуличні іменування села Лихачівка Котелевського району Полтавської області, якими тут наділені майже всі жителі. Потреба в таких неофіційних ідентифікаторах особи зумовлена домінуванням у цій місцевості прізвища *Перепелиця*, воно настільки є поширеним, що навіть частину села називають *Перепелиці*.

Актуальність розвідки визначається відсутністю окремої наукової праці, присвяченої прізвиськам села Лихачівка, а також спрямованістю сучасної антропоніміки на чітко локалізовані дослідження.

Постановка завдання. Мета цієї статті полягає в аналізі структурно-семантичних особливостей прізвиськ досліджуваного регіону, виявленні провідних мотивів їх творення. Реалізація мети передбачає розв'язання таких завдань: представити класифікацію прізвиськ за мотивами номінації, емоційно-експресивним забарвленням, окреслити їх лексичну базу, схарактеризувати структуру.

Об'єктом дослідження став корпус прізвиськ, зібраних у процесі опитування в селі Лихачівка

Котелевського району Полтавської області, до аналізу були залучені не лише сучасні номінації, а й прізвиська минулого (XX ст.), які вдалося пригадати місцевим жителям, предметом дослідження є мотиваційна й структурна природа означених номінацій.

Виклад основного матеріалу. Вуличні прізвиська – особливий пласт лексики, унікальне явище усної народної творчості. Мешканці села Лихачівка є надзвичайно спостережливими, дотепними, мають особливе мовне чуття, тому наділяють прізвиськами образними, виразними. При цьому часто добирають неофіційні іменування не лише корінним жителям, а й новоприбулим.

Особливо ж яскраво креативність творців прізвиськ проявляється в індивідуальних іменуваннях, в яких тонко підмічено чи якусь рису характеру, чи зовнішню ознаку, чи особливості мовлення, специфіку діяльності номінованої особи. Класифікація індивідуальних іменувань базується традиційно на виокремленні відпелювативних і відонімних прізвиськ та поділі їх на групи за мотивами номінації [13; 9; 12; 14; 5].

Неофіційні номінації жителів села Лихачівка диференційовано на такі семантичні групи:

1) **прізвиська, що вказують на зовнішні ознаки носія:** *Лиса* (жінка з рідким волоссям), *Шпонька* (маленького зросту), *Ляля* (невисока, приваблива), *Масний* (постійно текла слина з рота), *Кулинка* (красиво підв'язувалася хусткою), *Глухенька* (жінка недочувала), *Кривенька* (шкунтильгала на одну ногу);

2) **прізвиська, що вказують на особливості поведінки, характер носія:** *Сироватка* (підступний, хитрий чоловік), *Бесур* (відлюдкуватий), *Квашко* (безхарактерний), *Чушко* (підступний, злий), *Тягун* (носій зраджував дружині);

3) **прізвиська, пов'язані з певним випадком із життя, вчинками носія:** *Ретеша* (чоловік склав копицю сіна, відійшов, помилювався і сказав: «Ой, як я гарно нарегешив»), *Пенсіонер* (хлопця 15 років підмовили вистрілити в уповноваженого, який приїхав організувати колгосп, за це він отримав 10 років виправних робіт у Сибіру, а після звільнення залишився там працювати. Через шкідливість праці рано став пенсіонером, повернувся в рідне село Лихачівка, його пенсія в кілька разів перевищувала ту, що отримували місцеві жителі), *Собаченко* (розвів багато собак, тоді як у Лихачівці майже ніхто собак не тримає);

4) **прізвиська, що відображають особливості мовлення носія.** У Лихачівці здавна беруть чистоту мови (вживають звертання лише

в кличному відмінку, батька номінують тільки українським варіантом *тато*, донині використовують шанобливу форму звертання на «Ви» до бабусі й дідуся, дехто й до батьків). Старше покоління опитуваних так і зауважує: «Важливо, щоб в людини річ гарна була». Тому будь-які мовленнєві особливості відразу привертають увагу, що й відображається у прізвиськах: *Кабичка* (носій часто вживав слово *каби*), *Кадетка* (маленькою всім казала: «А каде ти йдеш?»), *Рекало* (різка вимова звука *р*), *Бас*, *Володька Го-Го* (чоловіки із занадто гучним голосом);

5) **прізвиська, пов'язані з діяльністю носія.** Конотативно нейтральними є прізвиська, які безпосередньо вказують на професію номіната: *Гончар*, *Швець*. Виявлено й асоціативно-метонімічні іменування: *Клинець* (чоловік колись просив милостиню, давали йому ромбовидне печиво – клинець), *Брик* (робив брочки), *Лавушниця* (продавчиня в магазині, який звався в селі «лавкою»), *Студік* (працював на машині «Студебекер»);

6) **прізвиська, що транспонувалися з сімейно-інтимної сфери:** *Кісонька* (так називала бабуся онучку), *Доня* (батько так ніжно називав дочку), *Коротулька* (бабуся іменувала онука). Релевантною ознакою вживання ласкавих номінацій у сім'ї є інтимність, для близьких співрозмовників «такі найменування стають своєрідними табуйованими позначеннями, які старанно приховують від інших і використовують лише наодинці» [16, с. 20]. «Мова ласки» обслуговує двох конкретних людей, тому застосування афектонімів у присутності сторонніх зазвичай спричинює висміювання, а миле адресатові звертання може перетворитися на неприємне прізвисько [17, с. 62];

7) **прізвиська, утворені за місцем проживання:** *Дмитро Горов'ячий* (живе на горі). У цій групі представимо також відонімні номінації: *Серб* (чоловік служив у Сербії), *Фесечка* (жінка раніше жила на хуторі Фесики);

8) **прізвиська з утраченою мотивацією,** причини появи номінацій стерлися з пам'яті мешканців села: *Штанка*, *Бабунь*, *Бардачок*, *Глушак*, *Зозуль*, *Кабелик*, *Кусака*, *Махачка*, *Шкіль*, *Чижко*;

9) **відантропонімні прізвиська (відіменні, відпрізвищеві).** Надзвичайно креативними є творці відіменних прізвиськ, вони вдаються до таких унікальних модифікацій імені, що відразу простежується конотація, мотиваційне тло неофіційних номінацій. Наприклад, норавливих, сварливих жінок називали *Пріса* (контаміноване прізвисько від *Пріська* + *оса*), *Гапца* (< *Гапка*), гордовиту жінку – *Нацуля* (< *Анастасія*), товсту жінку, з важкою ходою – *Ольгепя* (контаміна-

ція слів *Ольга* + *гепати*), простакуватого чоловіка *Івана* – *Наванько*, негативно конотованими є номінації чоловіків *Савура* (< *Сава*), *Юхимака* (< *Юхим*). Позитивну оцінку репрезентують іменування *Веля* (< *Векла*), *Катюша* (< *Катерина*), *Сєня* (< *Оксана*), носії таких прізвиськ – привітні й доброзичливі. Чоловіків маленького зросту номінували демінутивами *Юхимець* (< *Юхим*), *Сашенька* (< *Олександр*), у цьому разі задіяна семантика зменшеності, характерна для демінутивних суфіксів. Дружину *Сашеньки*, значно вищу за свого чоловіка, жартома назвали усіченим прізвиськом *Натал*, намагаючись підкреслити маскулінність такої зовнішньої ознаки. Мовленнєві особливості носія також позначаються на відіменних прізвиськах: *Купріська* (жінка до слів додає часточку *ку*: *купішла*, *кузнайшла*), *Хабій* (маленьким не вимовляв своє ім'я *Авдій*), *Трьохим* (така вимова імені передає гаркавість носія).

Незрозумілими виявилися мотиви творення деяких відантропонімних номінацій: *Галюшта* (< *Галина*), *Олександрюца* (< *Олександра*). Власне лінгвальна інформація (негативно забарвлені лексеми) не збігається з екстралінгвальною (носії цих номінацій – тендітні, невисокі жінки з доброю вдачею).

Односельців, прізвища яких не повторювалися, номінують відпрізвищевими неофіційними іменуваннями із суфіксами **-ач/-яч-**: *Карманячий* (< прізвище *Карманний*), *Шилячий* (< прізвище *Шило*), *Бихкалячий* (< прізвище *Бихкало*), *Бородавчачий* (< прізвище *Бородавка*), *Сорокотяжачий* (< прізвище *Сорокотяга*), *Вусичачий* (< прізвище *Вусик*). Зафіксовано прізвисько, утворене шляхом редеривації: *Пивовар* (< *Пивоваренко*).

У досліджуваній місцевості поширені також родичівські, або генесіонімні, прізвиська, зокрема андроніми – прізвиська за назвою чоловіка (*Варька Костева*, *Палазя Трьохима*), гінеконіми – прізвиська за назвою дружини (*дід Дунь*, *Микола Донін*), патроніми – прізвиська за назвою батька (*Ліда Головина*, *Котлярівна*), метроніми – прізвиська за назвою матері (*Іван Настунин*, *Володька Соньчин*), пропатроніми – прізвиська за назвою діда (*Людмила Ісаччина*), прометроніми – прізвиська за назвою баби (*Катерина Сеніна*, *Надька Орецина*). Лексично базою для таких одиниць слугують переважно неофіційні іменування родичів (розмовні варіанти імен, індивідуальні прізвиська).

У Лихачівці побутує традиція використання й сімейно-родових прізвиськ, що передаються в спадок від покоління до покоління. Наприклад,

кожного члена родини Перепелиць називають *Миколячий* чи *Миколяча*, а увесь рід (чотири покоління) іменують *Миколи* (рід був започаткований Миколою). Зазвичай сімейно-родові прізвища походять від імен, прізвищ чи неофіційних номінацій чоловіків – засновників роду (*Архипи, Пилипи, Гаврилячі, Гриничачі, Макарячі, Кирилки, Логвини, Марчачі, Онищачі, Гончарі, Клинци, Бардаки*). У ситуаціях, коли жінка самотужки ростила дітей (була одинокою матір'ю чи вдовою), її ім'я лягало в основу сімейно-родового прізвища: *Марущачі, Ольжачі*.

Крім прізвищ, які давали конкретній особі, в цій місцевості побутують і номінації для колективу, об'єднаного однією територією: мешканців, які живуть уздовж річки, називають *Бережани*, а тих, чий хати розміщені на центральній вулиці Лихачівки, – *Селяни*.

Емоційне тло прізвищ буває різним. Деяким одиницям притаманне позитивне емоційно-оцінне забарвлення, автори неофіційних номінацій охоче підкреслюють «хорошість» у зовнішності, характері чи поведінці носія: наприклад, симпатичну, з тонкою талією жінку називають *Котушечкою*. У прізвищах, на думку М. Сумцова, «проявляється одна з найважливіших особливостей народного світосприйняття – схильність до гумору» [15, с. 215], тому навіть негативно забарвленим іменуванням жителів Лихачівки притаманна не агресія чи презирство, а легка насмішка, добродушна іронія, при цьому вони є «найпотужнішим знаряддям мовленнєвої критики» [13, с. 172]. Наприклад, односельців, які полюбили «стрибати в гречку», прозвали *Тягуном* і *Бабичем*. Емоційно нейтральними в досліджуваному регіоні є всі сімейно-родові й родичівські прізвища, похідні від антропонімів, вони виконують лише розрізнявальну функцію, тому в мовному континумі села використовуються не тільки позаочі, а й при безпосередньому контакті з іменованим.

Щодо структури прізвищ, то тільки монолексемні індивідуальні номінації було зафіксовано в досліджуваному регіоні, деякі з них поєднують з ім'ям носія: *Дмитро Горов'ячий, Марфа Лиса*. Генесіонімічні й сімейно-родові прізвища для точнішої ідентифікації особи вживають зазвичай з іменем, здебільшого з його розмовно-побутовим варіантом, принагідно модифікують і імена, якщо йдеться про тезок: *Марійка Лошкиняча, Маруся Миколяча, Манька Архип'яча*. Одночленими є родичівські прізвища, утворені за допомогою іменникових суфіксів: *Головиха, Кочубейка*.

Дериваційний аналіз засвідчив, що індивідуальні прізвища творяться здебільшого лексико-

семантичним способом. Відапелятивні прізвища онімізуються (*Бас, Ляля, Гончар*), трансонімізація представлена неофіційними іменуваннями відантропонімного походження (*Саишенька, Катюша, Юхимець*). Багатогранністю прізвищ детерміноване поширення деяких різновидів і морфологічного словотворення: редеривації, контамінації, редуплікації.

Сімейно-родові й родичівські прізвища творяться суфіксальним способом. Варто зазначити продуктивність окремих словотвірних типів. Так, сімейно-родові прізвища утворюють за такою моделлю: увесь рід номінують множинною формою без афіксів (*Миколи, Архипи, Пилипи, Ністратії, Кирики, Баси, Кармани, Секеди, Серби, Штагани*) або ж із суфіксами **-ач-/-яч-**: *Овечачі, Мусурчачі, Гаврилячі, Романячі, Самілячі, Юрчачі, Яківчачі, Іванчачі*, окремо ж кожного члена завжди називають номінацією із суфіксом **-ач- / -яч-**: (*Миколячий (-а), Архип'ячий (-а), Пилип'ячий (-а), Ністратіячий (-а), Киричачий (-а), Басячий (-а), Карманячий (-а), Юрчачий (-а)*).

Жіночі й чоловічі генесіонімічні прізвища творяться переважно за допомогою суфіксів **-ин-/-ін-**: *Микола Донін, Лідка Головина, Тамарка Радчишина, Митько Фросін, Тамара Зінчина, Володька Лавушиничин*. Саме такі форманти є найпродуктивнішими в Центральній Україні. Поодинокими в досліджуваному регіоні є приклади родових прізвищ із суфіксом **-ев-** (*Варька Костева*), **-ач- / -яч-** (*Галька Савуряча*), **-их-** (*Головиха, Шариха, Чушиха*), **-к-** (*Северинка, Кочубейка, Гриничка, Маслійка*). Зафіксовано номінацію з давнім патронімічним формантом **-івн-**, який використовували для творення неофіційних номінацій дочок: *Котлярівна* < прізвище *Котляр*.

Цікавою є структура гінеконіма *Дунь*: маскулінна форма жіночого імені якнайкраще експлікує відтінок іронії, з якою ставляться в соціумі до чоловіків, що підкоряються у всьому дружині. Морфологічне обігрування номінації *Дуня* пов'язане зі зміною її узуальної родової належності за допомогою морфемно-морфемної субституції, що полягає в заміні морфемі вихідного слова іншою морфемою. Задіяний такий різновид замінного словотворення, як трансфлексація; саме зміна закінчень – носіїв граматичного значення роду – дає змогу моделювати ефект мовної гри з жартівливим відтінком.

Висновки. Прізвища – найбільш яскрава й колоритна частина сільського антропонімікону. У сільській місцевості, зокрема в досліджуваному нами регіоні, саме вони відіграють роль основних ідентифікаторів особи в усному дискурсі. Помітною є екстралінгвальна інформа-

тивність неофіційних іменувань, яка слугувала основою для виокремлення 9 груп прізвиськ за мотивами номінації. Широко представлені прізвиська, що вказують на зовнішні і внутрішні ознаки носія, оскільки саме зовнішність, риси характеру людини насамперед привертають увагу оточення. Особливими є також номінації, похідні від імен, що зазнали певних фонетико-словотвірних модифікацій. Домінують у вжитку лихачівців сімейно-родові й генесіонімічні прізвиська, більшість із них функціонує як двочленна антропоформула (ім'я + прізвисько). У процесі

дериваційного аналізу з'ясовано, що для неофіційних іменувань основними є два способи творення – лексико-семантичний і морфологічний (суфіксація). Найвищу продуктивність у цій місцевості виявляють суфікси **-ач/-яч-**, **-ин/-ін-**. Безперечно, різноманітний спектр прізвиськ села Лихачівка Котелевського району Полтавської області є важливим складником неофіційної української антропосистеми. Збагаченню фонду неофіційних назв українців сприятиме вивчення прізвиськ інших сіл Полтавщини, що й визначає перспективу подальших наукових пошуків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Масенко Л.Т. Українські імена і прізвиська. Київ : Товариство «Знання» УРСР, 1990. 48 с.
2. Антонюк О.В. Лексико-семантична група прізвиськ, що вказують на звички, уподобання, вчинки людини (на матеріалі антропонімії Донеччини). *Актуальні питання антропоніміки*. Київ, 2005. С. 25–30.
3. Федотова Н.М. Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2008. 20 с.
4. Чабаненко В.А. Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини. Запоріжжя, 2005. 320 с.
5. Шульська Н.М. Неофіційна антропонімія Західного Полісся : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2011. 20 с.
6. Близнюк Б., Будз М. Сучасні гуцульські прізвиська. *Наук. записки. Сер. «Мовознавство»*. Кіровоград, 2001. С. 93–95.
7. Лесюк М. Прізвиська жителів гуцульських сіл. *Przezwiseka i przydomki w językach słowiańskich. Część 1. / pod redakcją Stefana Warchol*. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. S. 227–240.
8. Бучко Г.Є., Бучко Д.Г. Народно-побутова антропонімія Бойківщини. *Linguistica slavica* : ювілейний збірник на пошану І.М. Железняк. Київ : Кий, 2002. С. 3–14.
9. Наливайко М.Я. Неофіційна антропонімія Львівщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2011. 19 с.
10. Чучка П.П. Антропонімія Закарпаття. Ужгород, 2008. 671 с.
11. Кравченко Л.О. Сучасні прізвиська Полтавщини. *Studia Slavistica*. Випуск 9: Ономастика. Антропоніміка : зб. наукових статей. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2009. С. 150–158.
12. Тимінський М.В. До проблеми мотиваційної класифікації сучасних індивідуальних прізвиськ. *Мовознавство*. 1987. № 3. С. 64–68.
13. Кравченко Л.О. Українська ономастика: антропоніміка : навчальний посібник. Київ : Знання, 2014. 239 с.
14. Щербина Т.В. Неофіційні особові найменування в говірці села Журавки Шполянського району Черкаської області. *Мовознавчий вісник*. 2015. Вип. 20. С. 10–15.
15. Сумцов Н.Ф. Малорусские фамильные прозвания. *Киевская старина*. 1885. Т. XI. С. 215–228.
16. Денисова Т.Т. Прозвища как вид антропонимов и их функционирование в современной речевой коммуникации (на материале прозвищ Шумячского и Ершичского районов Смоленской области) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Смоленск, 2007. 26 с.
17. Мокляк О.І. Лінгвопрагматичні характеристики українських афектонімів : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Полтава, 2015. 284 с.